

Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa 2026

5.2 Laadunhallinnan systemaattisuus

Luvun keskeiset tulokset:

Laadunhallinta arvioidaan systemaattiseksi ja monimenetelmäiseksi

- Valtaosa (89 %) vastaajista raportoi, että heidän organisaatiollaan on käytössä systemaattinen laadunhallinnan tapa. Laadunhallinta rakentui usein monen menetelmän varaan.
- Valtaosa kunnallisen sektorin vastaajista oli toteuttanut Valssilla kokonaisen arviointiprosessin, kun taas yksityisellä sektorilla vajaa puolet oli vasta tutustunut Valssiin. Yksityisissä organisaatioissa Valssia käytettiin vain kansalliseen arviointiin selvästi kuntia enemmän.
- Organisaatioissa oli käytössä monipuolisia, varhaiskasvatukseen tarkoitettuja laadunhallinnan ja arvioinnin menetelmiä. Valssi-järjestelmä tai Karvin julkaisemat varhaiskasvatuksen laatuindikaattorit olivat useimmin vastauksissa mainittu arviointimenetelmä.

Tässä luvussa tarkastellaan varhaiskasvatusorganisaatioiden ylimpään johtoon kuuluvien näkemyksiä laadunhallintamalleista ja -menetelmistä, joita heidän organisaatioissaan on käytössä. Lisäksi tuotetaan tietoa siitä, miten Valssia hyödynnetään osana laadun arviointia ja millaisia kokemuksia sen käyttö on tuottanut. Kyselyssä ylimmällä johdolla tarkoitettiin organisaatioiden johtavia viranhaltijoita tai johtoryhmän jäseniä, jotka vastaavat koko varhaiskasvatuspalveluiden strategisesta ja operatiivisesta ohjauksesta. Yksityisen palveluntuottajan kohdalla ylimmällä johdolla viitattiin joko ketjun keskitettyyn johtoon tai yksittäisen päiväkodin vastuuhenkilöön, joka usein on päiväkodin johtaja.

Ensimmäiseksi organisaation ylimmän johdon edustajilta tiedusteltiin, onko heillä käytössään jokin systemaattinen tapa suunnitella, toteuttaa, ylläpitää, arvioida ja kehittää toimintansa laatua. Kysymykseen vastasi yhteensä 582 johtajaa, joista valtaosa (89 %) ilmoitti organisaatiossaan olevan systemaattiset käytännöt. Pieni osa vastaajista (7 %) kertoi, ettei systemaattista laadunhallinnan tapaa ole käytössä, ja loput (4 %) vastaajista ei osannut arvioida asiaa.

Taulukko 8. Systemaattiset laadunhallintamallit (n = 582)

Onko teillä käytössä jokin systemaattinen tapa suunnitella, toteuttaa, ylläpitää, arvioida ja kehittää toimintanne laatua?	n	%
Kyllä	516	89
Ei	41	7
Ei tietoa	25	4

Kunnallisen ja yksityisen varhaiskasvatuksen arviot olivat samansuuntaisia: sekä yksityisistä palveluntuottajista että kunnallisen varhaiskasvatuksen johdosta 89 prosenttia vastasi, että organisaatiossa on jokin systemaattinen laadunhallinnan toimintatapa. Toisaalta kymmenesosa yksityisistä palveluntuottajista vastasi, ettei heillä ole käytössään systemaattista mallia, kun taas kunnallisessa varhaiskasvatuksessa vastaava osuus oli hieman tätä pienempi (6 %).

Seuraavaksi johtajia pyydettiin kuvaamaan, millaisille rakenteille ja menetelmille heidän organisaationsa laadunhallinnan kokonaisuus perustuu. Kysymyksellä tarkasteltiin sitä, perustuuko laadunhallinta yhden selkeästi nimetyn mallin tai menetelmän käyttöön, useiden menetelmien yhdistelmään vai ennemminkin hajanaisiin ja satunnaisesti käytettyihin tapoihin. Lisäksi vastaajat saattoivat valita useita vaihtoehtoja, mikä mahdollisti erilaisten laadunhallinnan rakenteiden ja käytäntöjen rinnakkaisen tarkastelun.

Vastausten perusteella laadunhallinta rakentui usein monen menetelmän varaan (taulukko 8). Kaikista vastaajista vajaa puolet (43 %) ilmoitti, että organisaation laadunhallinnan kokonaisuus rakentui useasta nimettävissä olevasta arviointimallista, menetelmästä tai tavasta. Lisäksi noin viidennes (21 %) kertoi yhdistäneensä useita malleja ja menetelmiä omaksi kokonaisuudekseen. Vain pieni osa vastaajista (15 %) raportoi organisaationsa laadunhallinnan rakentuvan yhden selkeästi nimetyn mallin ympärille. Niin ikään vain pieni osa (14 %) ilmoitti organisaationsa tukeutuvan satunnaisiin menetelmiin ja käytäntöihin laatutyössään. Kunnallisten ja yksityisten palveluntuottajien vastauksissa oli eroja siinä, millaisille malleille heidän laadunhallintansa perustuu. Kunnallisissa organisaatioissa laadunhallinta perustui useammin usean nimettävissä olevan arviointimallin, menetelmän tai tavan ympärille rakennettuun kokonaisuuteen (kunnallinen 46 %, yksityinen 32 %). Yksityisissä organisaatioissa korostuivat useammin useista malleista yhdistetyt omat kokonaisuudet (yksityinen 29 %, kunnallinen 19 %) sekä satunnaiset menetelmät ja tavat (yksityinen 25 %, kunnallinen 11 %). Ryhmien välinen ero oli tilastollisesti merkitsevä ja efektikooltaan pienen ja keskisuuren välillä ^[1].

Taulukko 9. Laadunhallinnan kokonaisuudet, monivalinta (vastaajien määrä = 534, valintojen määrä = 574)

Mikä seuraavista kuvaa laadunhallintaa kokonaisuutena?	Vastaajat yhteensä n	Vastaajat yhteensä %	Kunnallinen n	Kunnallinen %	Yksityinen n	Yksityinen %
Usean nimettävissä olevan arviointimallin, -menetelmän tai -tavan ympärille	229	42,9	192	45,8*	37	32,2*
Usealle mallille, menetelmälle ja tavalle, jotka olemme yhdistäneet omaksi kokonaisuudeksi	112	21	79	18,9*	33	28,7*
Yhden nimettävissä olevan arviointimallin, -menetelmän tai -tavan ympärille	81	15,2	70	16,7	11	9,6
Satunnaisille menetelmille ja tavoille	74	14	45	10,7*	29	25,2*
Yhdistelmä eri vastauksia	38	7,1	33	8	5	4

* Taulukossa on merkitty ne solut, joissa ryhmien väliset erot ovat tilastollisesti merkitseviä.

Johtajilta tiedusteltiin, millä tavoin Valssia käytetään heidän organisaatiossaan ja kuinka laajasti arviointiprosessin eri vaiheita on otettu käyttöön (taulukko 10). Vastaaja sai valita useamman vaihtoehdon. Hieman yli puolet vastaajista (51 %) oli toteuttanut Valssilla kokonaisen arviointiprosessin, mukaan lukien tiedonkeruu. Hieman yli neljäsosa vastaajista (26 %) oli vasta tutustunut Valssiin, mutta ei ollut vielä käyttänyt sitä arviointiin. Reilu kymmenesosa vastaajista (14 %) käytti Valssia ainoastaan kansalliseen arviointiin osallistumiseen. On tosin hyvä huomata, että osa vastaajista oli valinnut tämän lisäksi myös muita vaihtoehtoja. Lisäksi reilu kymmenesosa vastaajista kertoi toteuttaneensa Valssilla kevyen arviointiprosessin (12 %) ja pieni osa oli hyödyntänyt Valssia tiedonkeruuseen ilman arvioinnin muita vaiheita (7 %).

Taulukko 10. Valssin hyödyntäminen laadun arvioinnissa, monivalinta (vastaajien määrä = 540, valintojen määrä = 615)

Miten hyödynnätte Valssia varhaiskasvatustoimintanne laadun arvioinnissa?	Vastaajat yhteensä n	Vastaajat yhteensä %	Kunnallinen n	Kunnallinen %	Yksityinen n	Yksityinen %
Olemme toteuttaneet Valssilla kokonaisarviointiprosessin (sisältäen tiedonkeruun Valssilla)	277	51,3	264	62,1*	13	11,3*
Olemme tutustuneet Valssiin, mutta emme vielä ole toteuttaneet sillä arviointia	142	26,3	81	19,1*	61	53*
Käytämme Valssia vain kansalliseen arviointiin osallistumiseen	77	14,3	45	10,6*	32	27,8*
Olemme toteuttaneet Valssilla kevyen arviointiprosessin (ilman tiedonkeruuta Valssilla)	65	12	53	12,5	12	10,4
Olemme toteuttaneet Valssilla tiedonkeruun, mutta emme arviointiprosessin muita vaiheita	38	7	31	7,3	7	6,1
Jokin muu tapa	16	3	14	3,3	2	1,7

* Taulukossa on merkitty ne solut, joissa ryhmien väliset erot ovat tilastollisesti merkitseviä.

Organisaatiotyyppittäin tarkasteltuna kunnallisella sektorilla oli yleisempää, että Valssilla oli toteutettu kokonainen arviointiprosessi (kunnallinen 62 %, yksityinen 11 %). Yksityisellä sektorilla useampi puolestaan vastasi organisaationsa vasta tutustuvan Valssiin (yksityinen 53 %, kunnallinen 19 %). Yksityisissä organisaatioissa useampi myös vastasi käyttävänsä Valssia vain kansalliseen arviointiin (yksityinen 28 %, kunnallinen 11 %). Erot olivat tilastollisesti merkitseviä ja efekti koot vaihtelivat pienen, kohtalaisen ja suuren välillä ^{2]}.

1: $\chi^2(4, N = 534) = 26,35, p \leq 0,001$, Cramérin V = 0,22.

2: Vasta tutustunut Valssiin: $\chi^2(1, N = 540) = 53,94, p \leq 0,001$, Cramérin V = 0,32

Toteuttanut Valssin arviointiprosessin $\chi^2(1, N = 540) = 93,54, p \leq 0,001$, Cramérin V = 0,42

Käyttää Valssia vain kansalliseen arviointiin: $\chi^2(1, N = 540) = 22,00, p \leq 0,001$, Cramérin V = 0,20